

Cele lekcji – wymagania ogólne

- ◆ lepsze rozumienie chrześcijańskiego wyjaśnienia sensu cierpienia;
- ◆ nabywanie zdolności stawania w postawie wiary wobec choroby i cierpienia.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

- ◆ wyjaśnia, czym jest cierpienie i jakie są jego źródła;
- ◆ charakteryzuje myśli, uczucia i podejmowane działania z perspektywy osób cierpiących, a także wskazuje na przejawy działań destrukcyjnych oraz konstruktywnych wobec faktu cierpienia;
- ◆ tłumaczy chrześcijańskie podejście do choroby i cierpienia;
- ◆ odkrywa sens cierpienia jako uczestnictwo w zbawczym dziele Chrystusa;
- ◆ omawia sposoby radzenia sobie z cierpieniem i chorobą osób wierzących;
- ◆ rozumie, że Bóg przychodzi człowiekowi z pomocą w trudnym doświadczeniu choroby i cierpienia;
- ◆ poznaje przejawy działalności Kościoła realizującego Chrystusową misję pomocy bliźnim.

Wartości

- ◆ postawa wrażliwości i miłosiernej troski o chorych i cierpiących;
- ◆ cnota męstwa w obliczu cierpienia.

Propozycja realizacji

Wprowadzenie

Metoda – pogadanka. Nauczyciel prosi uczniów o interpretację myśli polskiego filozofa Henryka Elzenberga: *Cierpienie jest złem największym tylko dla zwierząt.* Następnie zbiera od uczniów informacje na temat źródeł i rodzajów cierpienia. Zapisywane są one na tablicy i krótko omawiane – można je pogrupować na cierpienia natury fizycznej, psychicznej, duchowej, moralnej.

Podsumowanie: nauczyciel, wskazując na różnorodność ludzkiego cierpienia, zauważa, że bardzo często zdarza się ludziom przyjmować cierpienie, aby uniknąć innego rodzaju zła, np. niektórzy decydują się ponieść okrutną śmierć, ponieważ nie chcą zaprzeczyć się wiary lub zdradzić jakiejś tajemnicy. To pokazuje, że cierpienie wcale nie musi być złem największym.

Rozwinięcie tematu

Metoda – wejście w rolę. Nauczyciel dzieli klasę na grupy – najlepiej, aby grupa liczyła trzy osoby lub wielokrotność tej liczby. Nauczyciel każdej grupie przydziela sposób spojrzenia na problem cierpienia bądź z perspektywy osoby chorej – cierpiącej, bądź z perspektywy osoby zdrowej, która doświadcza cierpienia wokół siebie, np. wśród bliskich. Zadaniem członków grupy jest wypisanie, co te osoby:

- **MYŚLĄ** – jakie pojawiają się myśli, oczekiwania, wątpliwości;
- **CZUJĄ** – jakie emocje towarzyszą cierpieniu;
- **ROBIĄ** – jakie działania są podejmowane lub co przestaje się robić w obliczu cierpienia.

Każda z osób w grupie zajmuje się jedną kwestią, dlatego najlepiej wcześniej wyznaczyć w grupach osoby: A, B i C. Odpowiedzi są zapisywane na kartkach. Nauczyciel dzieli tablicę na dwie części (alternatywnie można wykorzystać do zapisu arkusze szarego papieru), na których przedstawiciele grup po kolei zapisują swoje obserwacje, osobno dla osoby cierpiącej i zdrowej (załącznik 1). Nauczyciel zachęca uczniów do porównania obu stron – jakie są podobieństwa i różnice w myślach, uczuciach i działaniach. To czas na wysłuchanie opinii uczniów i dyskusję na temat przeżywania cierpienia i choroby. Następnie uczniowie proszeni są o zapoznanie się z treścią podręcznika w sposób wybrany przez nauczyciela (od słów „W Biblii znajdujemy...”, s. 240). Zapis na tablicy uzupełniany jest przez uczniów o treści ukazane w podręczniku. Na tablicy zaznaczane są – najlepiej różnymi kolorami – te ludzkie reakcje, które w świetle wiary są destrukcyjne (negatywne, irracjonalne) oraz konstruktywne (pozytywne, budujące). Tę część lekcji kończy dyskusja na temat, co osobom doświadczającym cierpienia przynosi wiara w Boga.

Podsumowanie: choć cierpienie przeżywane jest indywidualnie, bardzo często reakcje na przeżywaną chorobę są podobne: zaprzeczanie, bunt, izolacja, apatia, strach czy smutek. W każdym doświadczeniu Bóg towarzyszy człowiekowi. Nauczyciel podkreśla, że wiara w Boga nie jest magią chroniącą przed chorobą i cierpieniem. Chrystus pokonał grzech, pojednał nas z Bogiem, ale nie usunął bólu i chorób ze świata. Silna wiara pozwala przyjąć trudne doświadczenia w zjednoczeniu z Chrystusem. Należy podkreślić rolę otwarcia się cierpiących na

łaskę obecną w sakramentach oraz fakt, że każdy może bez przeszkód zwracać się do Boga w modlitwach o uzyskanie uzdrowienia dla siebie i innych.

Nauczyciel prosi uczniów, aby w grupach odnaleźli w Internecie informacje na temat jednego ze świętych wymienionych w podręczniku: św. Jana Bożego, św. Wincentego a Paulo, św. Matki Teresy z Kalkuty, bł. Jana Beyzyna (linki – załącznik 2), i wypunktowali pięć faktów z jego życia istotnych dla omawianego tematu, w tym wskazanie owoców jego działalności. Wyniki pracy w grupie prezentowane są na forum. Alternatywnie można w tej części lekcji poprosić uczniów, aby odszukali w internecie informacje o realizowanych w ich diecezji lub parafii dzieł miłosierdzia wobec chorych, np. działalności hospicjum. Istotne, aby dokładnie przyjrzeć się realizowanej działalności, czyli: komu świadczona jest pomoc, kto tam pracuje, czy jest możliwość zaangażowania się jako wolontariusz.

Podsumowanie: nauczyciel odczytuje fragment z Ewangelii według św. Mateusza 25, 34-36 i zauważa, że działalność Kościoła od samego początku skupiona jest na chorych i cierpiących oraz niesieniu im pomocy. „Wyobraźnia miłosierdzia”, czyli pochylanie się nad każdym pogrążonym w bólu, jest znakiem rozpoznawczym chrześcijan. Wielcy święci pokazali, że przez ludzkie gesty, słowa i troskę przemawia miłosierny Bóg.

Zakończenie

- Chrystus nie usunął bólu, chorób i cierpienia, ale wskazał na ich duchowy wymiar;
- Jezus jest najlepszym lekarzem duszy i ciała, dlatego chrześcijanie wierzą, że w sakramentach, zwłaszcza w Eucharystii i namaszczeniu chorych, z pomocą cierpiącym i chorym przychodzi sam Chrystus;
- w czasie choroby i cierpienia wierzący zachęcani są zarówno do trwania w relacji z Bogiem, jak i roztropnego stosowania środków potrzebnych do zachowania lub przywrócenia zdrowia;
- misją wszystkich uczniów Chrystusa jest troska o chorych i niesienie im ulgi na wzór św. Jana Bożego, św. Wincentego a Paulo, św. Matki Teresy z Kalkuty czy bł. Jana Beyzyna.

Notatka

Tekst Zakończenia i wnioski wypracowane podczas lekcji.

Korelacja z edukacją szkolną

- ◆ język polski – doskonalenie umiejętności interpretacji tekstu;
- ◆ filozofia – podejście do zagadnienia cierpienia;

- ◆ wiedza o społeczeństwie – charakterystyka wybranych organizacji pozarządowych, przyczyny i przejawy nietolerancji i stygmatyzacji.

Inne możliwości realizacji

Metoda – papierek lakmusowy. Uczniowie proszeni są o odczytanie wiersza Zbigniewa Herberta *Pan Cogito rozmyśla o cierpieniu* (utwór dostępny w sieci m.in. na stronie Fundacji Herberta, <https://fundacjaherberta.com/>, w zakładce Biblioteka Herberta -> Wiersze). Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Pierwsza proszona jest o zaznaczenie kolorem w tekście sposobów radzenia sobie z cierpieniem, które uważają za konstruktywne (budujące, skuteczne), druga o kolorowe zaznaczenie sposobów radzenia sobie, które uznają za destrukcyjne (nieskuteczne). Następnie nauczyciel prosi o wybranie spośród zaznaczonych sposobów tych najbardziej konstruktywnych i destrukcyjnych. Po wykonaniu zadania przeprowadzona jest prezentacja na forum i dyskusja. Nauczyciel prosi, aby uczniowie odnieśli się do ukazanej przez poetę „zawodności religii” jako sposobu radzenia sobie z cierpieniem. Dlaczego może się tak dzieć? Kiedy wiara jest pomocą w cierpieniu? Do jakiej postawy nawiązuje w swoim wierszu Herbert? W celu ukazania różnych postaw wobec cierpienia można skorzystać z podręcznika (fragment zaczynający się od słów „Refleksja nad cierpieniem...”, s. 239).

Podsumowanie: nauczyciel odczytuje fragment z podręcznika (ramka *Kościół naucza*, s. 241). Podkreśla, że cierpienie potrafi być przeżyciem niezmiernie bolesnym i należy w miarę możliwości walczyć z bólem, który często mu towarzyszy. Wierzących wyróżnia fakt, że w obliczu choroby i cierpienia mogą stawać się uczestnikami odkupieńczego cierpienia Chrystusa. W tym znaczeniu cierpienie nie jest bezużyteczne, lecz nabiera innego, duchowego wymiaru.